

OPENBAAR MINISTERIE

College van procureurs-generaal

Postbus 20305, 2500 EH Den Haag

Ministerie van Justitie en Veiligheid
Directie Wetgeving en Juridische Zaken
t.a.v.
Postbus 20301
2500 EH DEN HAAG

Prins Clauslaan 16
2595 AJ Den Haag

www.om.nl

Datum 25 maart 2021
Onderdeel
Ons kenmerk
Uw kenmerk
Onderwerp Advies wetsvoorstel alcoholmeter

Bij beantwoording de datum en
ons kenmerk vermelden.

Geachte

Bij brief van 15 februari 2021 hebt u namens de minister van Justitie en Veiligheid het College gevraagd te adviseren over het conceptvoorstel Alcoholmeter. Dit wetsvoorstel strekt ertoe mogelijk te maken dat een zogenoemde alcoholmeter kan worden ingezet als middel om te controleren of een verdachte of veroordeelde aan wie een alcoholverbod is opgelegd zich aan dat verbod houdt. Hiermee wordt uitvoering gegeven aan de toezegging gedaan bij brief van 18 mei 2020 van de minister van Justitie en Veiligheid aan de Tweede Kamer¹ om tot landelijke invoering van de alcoholmeter over te gaan in gevallen waarin het alcoholverbod als bijzondere voorwaarde is opgelegd en daartoe te voorzien in een wettelijke grondslag.

In de memorie van toelichting wordt uitgelegd dat de alcoholmeter door middel van een enkelband continu het alcoholgebruik meet via het zweet, zonder dat de betrokkene zich daarvoor steeds voor controle hoeft te melden. In 2017 en 2018 is een pilot met de alcoholmeter uitgevoerd in Nederland. De pilot moest uitwijzen of de alcoholmeter het toezicht op een alcoholverbod kan verbeteren en of deze, gecombineerd met professionele begeleiding, een gunstige invloed heeft op het terugdringen van het alcoholmisbruik en het daaraan gerelateerde delictgedrag. Het College heeft, hoewel met enige reserves, met instemming kennis genomen van het wetsvoorstel. De reserves van het College met betrekking tot het wetsvoorstel worden veroorzaakt doordat, zoals ook omschreven in de memorie van toelichting, het meetinstrument voor een groot deel van de deelnemers aan

¹ Kamerstukken II 2019/20, 27565, nr. 175.

de pilots negatieve ervaringen heeft veroorzaakt. Slechts 14% van de dragers van de alcoholmeter heeft aangegeven geen last van de enkelband te ervaren, terwijl 57% spreekt over (een beetje) last en 29% over (heel) veel last. Gelet op het karakter van de alcoholmeter, het is uiteindelijk uitsluitend een middel tot controle, meent het College dat het noodzakelijk is dat er op dit terrein verbeteringen worden aangebracht.

In de memorie van toelichting wordt uitgebreid verslag gedaan van de pilots die tot doel hadden om te zien of de alcoholmeter het toezicht op een alcoholverbod verbetert. Hoewel er wel een aantal problemen zijn geconstateerd, met name als het gaat om het eerder genoemde draagcomfort, zijn de resultaten overwegend positief te noemen. Maar het College wijst erop dat alle deelnemers aan de pilot op vrijwillige basis hebben deelgenomen. Met dit wetsvoorstel wordt voorzien in een wettelijke grondslag, waardoor de toepassing van de alcoholmeter niet langer afhankelijk is van de toestemming van de betrokkene. Dat kan erop duiden dat de resultaten significant anders zullen zijn vanaf het moment dat de alcoholmeter niet meer vrijwillig, maar verplicht wordt aangebracht. Het College vraagt zich daarom af hoe ten tijde van de pilots de verhouding is geweest tussen vrijwillig deelgenomen hebbende personen ten opzichte van het aantal weigeraars. Uit deze verhouding kan wellicht iets worden afgeleid als het gaat om de verwachting in hoeverre de alcoholmeter in de toekomst zal worden geaccepteerd en in hoeverre de betrokkenen zich bij de rechter zullen verzetten tegen het verplicht dragen van een enkelband. Het College meent dat de memorie van toelichting een aantal overwegingen aangaande deze verwachtingen dient te bevatten. Het gaat er immers ook om welke resultaten de wetgever met de nu voorliggende wetgeving denkt te halen.

In dit verband is het ook nuttig als de memorie van toelichting inzicht zou verschaffen in het aantal alcoholverboden dat per jaar wordt opgelegd. Aan de hand van deze cijfers kan mogelijk een voorzichtige schatting worden gemaakt in hoeveel zaken de rechter zal bevelen dat betrokkene wordt gecontroleerd met behulp van de alcoholmeter.

In de memorie van toelichting wordt eveneens uitgelegd dat de voorgestelde wijziging betrekking heeft op alle voorwaardelijke modaliteiten waarbij op grond van de huidige wetgeving een alcoholverbod als (bijzondere) voorwaarde kan worden opgelegd. Het gaat dus niet alleen om de voorwaardelijke straf, maar bijvoorbeeld ook om de voorwaardelijke invrijheidstelling en de zelfstandige gedragsbeïnvloedende en vrijheidsbeperkende maatregel. De alcoholmeter vervangt daarbij niet het bloed- of urineonderzoek, maar is – naast het bloed- en urineonderzoek – een van de middelen waarmee toezicht op de naleving van een alcoholverbod kan worden gehouden. Welk controlemiddel in een bepaald geval wordt ingezet, zal afhankelijk zijn van de omstandigheden van het geval. Het College merkt op dat een alcoholverbod ook heel goed mogelijk is in het geval de

rechter op grond van artikel 80 Sv de schorsing van de voorlopige hechtenis beveelt. Dan kan het alcoholverbod en de daarmee gepaard gaande controle door middel van de alcoholmeter een van de voorwaarden zijn waaronder de rechter de schorsing van de voorlopige hechtenis wil bevelen. Het College adviseert om deze variant van het alcoholverbod nadrukkelijk in de memorie van toelichting op te nemen.

In hoofdstuk 3 van de memorie van toelichting wordt toegelicht dat uit de in de inleiding genoemde pilot, in combinatie met informatie uit het buitenland en andere wetenschappelijke inzichten, blijkt dat de alcoholmeter een bijdrage kan leveren aan het terugdringen van alcoholmisbruik, het verminderen van de alcoholafhankelijkheid en (daarmee) de kans dat personen met drank op misdrijven plegen. De alcoholmeter heeft een aantal voordelen ten opzichte van bloed- en urinecontroles, die voor een groot deel samenhangen met het feit dat sprake is van een continue meting van de alcoholinname. Het College kan zich grotendeels vinden in deze opsomming, maar signaleert tegelijk dat onderbelicht blijft dat de alcoholmeter uitsluitend controleert of er alcohol wordt gebruikt en dat mogelijk het alcoholverbod wordt overtreden. De alcoholmeter kan bijvoorbeeld niet constateren dat er onder invloed van alcohol wordt gereden en dat een eventuele ontzegging van de rijbevoegdheid wordt overtreden. Het College adviseert om dit expliciet te benoemen in de memorie van toelichting.

Voorgesteld wordt om in de artikelen 14c, tweede lid, onderdeel 9°, en 77z, tweede lid, onderdeel 9°, van het Wetboek van Strafrecht «bloedonderzoek of urineonderzoek» te vervangen door: «bloedonderzoek of urineonderzoek of toezicht door gebruikmaking van een technisch hulpmiddel». Hetzelfde geldt voor de betreffende passages in de artikelen 6:2:11, derde lid, onderdeel e, en 6:6:23b, tweede lid, onder a, van het Wetboek van Strafvordering. Het College merkt op dat met deze ruime formulering theoretisch ieder technisch hulpmiddel voor de controle kan worden ingezet. Niet uit te sluiten valt dat door technische ontwikkelingen de huidige enkelbandalcoholmeter wordt vervangen door bijvoorbeeld een microchip. Gelet op de ethische, juridische en praktische aspecten van dergelijke ontwikkelingen adviseert het College om het technisch hulpmiddel en de eisen die daaraan worden gesteld in een AMvB op te nemen en de voorgestelde formulering te wijzigen in 'een bij algemene maatregel van bestuur aan te wijzen technisch hulpmiddel'.

Hoogachtend,

procureur-generaal